Nachtspalk

Nachtspalk

een filosofische Mexico-reis

René Oto

Paradosis
2019

René Oto
Nachtspalk

Gepubliceerd door Paradosis
Copyright © 2019 Paradosis
URL www.para-dosis.nl
ISBN 9789463860918
Drukwerk: mijnbestseller.nl
Alle rechten voorbehouden
Eerste druk

Voor de contingente ontmoeting...

Inhoud

Mexico-Stad, het labyrint....11
Het geheugentheater....15
Un Coup de Dés....18
De grote vlucht inwaarts....22
Xenocommunicatie....24
Profane illuminatie....30
De dingen en de dromen....32
Identiteit....34
Accelerationisme....37
Het labyrint van Simone Weil....39
De draad van Ariadne....41
Numerieke concepten....43
De loutering van de afzondering....45
De eenzame stad....47
De dood van Socrates....49
Hexasofie....51
Het septisme....53
Het prisma van Adorno....54
De tektologie van Bogdanov....56
Sporen....57
De profanatie bij Marx en Agamben....58
Afrekenen met het oordeel....60
Afrekenen met het oordeel II....62
Walden en Urania....64
Psychopolitiek....66
De lijnen van Deleuze....68
Technohistorische machinatie....69
De Wandeling....70
Parrhêsia....72
Gedachten over het Denken....74
Negatieve software....76
Bootstrapping....78
De tragische visie....81
De Ziekten tot de Dood....83

De pelgrimstocht der Mensheid....85
Tegentaal....91
Wachten op decalage....94
Het afscheid....95
De val van Montaigne....97
Namen, namen, amen....98
De Vuurtoren....100
Paranoia....102
De psychiater....105
Dialectique noir....107
Benjamin's dialectisch beeld....109
Vita Contemplativa....110
Causaliteit....111
Eleuteromania....112
Deconstructie en ethiek....114
Oog in oog met Gaia....115
Nihilisme en temptatie....116
De essentie van de datum....118
De auto van Leonora Carrington....120
Freud in Mexico....122
Over de dood....124
El Viento....127
Het Mexico van Francis Alÿs....128
Nachtspalk....129
Ode aan Mexico....131
Nawoord....132
Over de auteur....133

Mexico-Stad, het labyrint.

Op Hemelvaartsdag, 9 mei 2002, nam ik de trans-Atlantische vlucht naar het labyrint, de heksenketel Mexico-Stad, om drie weken te logeren bij mijn postervriendin Lourdes. De tijd was gekomen voor avontuur en een nieuwe wending in mijn leven, ver weg van mijn dorpje in Limburg. Het was, omdat ik geen Spaans sprak, geen gemakkelijke vakantie maar een soort Bildungsreis, een rite de passage. In het hart van elke man huist een Mexicaanse minnares volgens de film *Into the Wild* en ik was één van de gelukkigen met een kans op de ontmoeting. Octavio Paz schreef het boek *Het labyrint van de eenzaamheid* over de existentiële verlatenheid van het Mexicaanse volk. Weldra zou ik, verloren in deze onmetelijke megalopolis, de eenzaamheid ervaren tezamen met mijn bescherm-engel, die me ophaalde op Benito Juarez airport en me bracht naar haar huisje in het bohème Coyoacán, calle Berlin, in de buurt van Frida Kahlo en Leon Trotski's laatste verblijf. Ik had niet Paz meegenomen maar *De ontdekking van de Hemel* van Mulisch. Mocht het toch niet de hemel zijn maar een plek die in Dante niet zou misstaan dan was er nog altijd een vluchtweg. 'Abandon all hope, ye who enter here', de metershoge reclameborden langs Rio Churubusco lieten niets aan de verbeelding over. We reden langs groezelige wijken, een wegpiraat reed ons bijna in de vangrail, en de zon ging bijna onder. Ze noemde zichzelf Princesa Amanecer, prinses van de zonsopgang. Ik mocht haar *'Little Frida'* noemen, ze had al talloze prijzen gewonnen met haar sociale posters. Ze gaf me de sleutel, we deelden een paar woorden, ik gaf haar een boekgeschenk en ging uitrusten van de lange vlucht.

Wat deed ik hier, op een blok verwijderd van de plek waar Trotski met een ijshouweel vermoord is? Boudewijn Buch, die hier ook was geweest, wilde hier alleen maar weg.

Iedereen die hier onvoorbereid en onervaren naar toe gaat, bekruipt het gevoel van onbehaaglijkheid in deze gevaarlijke, op een hoogvlakte gelegen stad van auto's en smog. Maar Coyoacán is een relatief rustige en rijke wijk, en na een paar dagen voelde ik me al minder opgelaten.

De hel dat is de ander, zei Sartre, ik is een ander, zei Rimbaud. Ik is ik en mijn context zei de spaanse filosoof Ortega y Gasset. Misschien was ik wel die aangekondigde figuur van Nietzsche die schreef[1]: *"een moed voor het verbodene, een predestinatie voor het labyrint. Een ervaring uit de zeven solitudes. Nieuwe oren voor nieuwe muziek. Nieuwe ogen voor het verre. Een nieuw bewustzijn voor waarheden die tot nu toe stil zijn gebleven."*. Het enige dat ik deel met Friedrich is zijn hang naar afzondering, zijn lange oren, en de waanzin die me later zou overmannen. Derrida schreef *Otobiographies* (Oto is Grieks voor het oor), over Nietzsche's autobiografie *Ecce Homo*. En hoe luidde het pseudoniem van Trotski ook alweer? Antid Oto, Tegengif. Maar ik heette gewoon René, Frans voor herboren. Ik zou mijn ogen en oren goed de kost geven met Mexicaans tegengif tegen de jansaliegeest.

Drie dagen voor mijn reis was Pim Fortuyn vermoord, en Nederland was in shock. Ik had niets met deze dandy in politiek opzicht, des te meer met de revolutionairen, surrealisten en kunstenaars die ik in het spoor volgde. Een revolutionair spoor. Sporen in de Derridiaanse opvatting is waarheid. De waarheid is ook een vrouw. De vrouw en het spoor, die me zou leiden van Coyoacán naar de pyramides van Teotihuacán, Xochilmilco, Tepoztlan, Veracruz, El Tajin en Tecolutla.

De Franse avant-garde toneelschrijver Antonin Artaud bekend van zijn theater van de wreedheid was me al voor gegaan in de reis naar Mexico in *D'un Voyage au Pays des*

Tarahumaras naast o.a. surrealist André Breton, de schrijver-balling Victor Serge, de dichter Benjamin Péret, de schilderes en schrijfster Leonora Carrington en de schilder, beeldhouwer en filosoof Wolfgang Paalen. Vele surrealisten verzamelden zich in Mexico-Stad om de vervolging door de fascisten te ontvluchten. Wreed is het goede woord ook voor de sloppenwijken aan de rand van el DF. Vanuit het vliegtuig zie je de troosteloze en eindeloze urbane jungle die Ciudad Neza heet, een voorstad van Mexico-Stad. Buñuel's film *Los Olvidados* uit 1950 portretteert de gewelddadige bendecultuur in de sloppen-wijken die vandaag nog steeds aan de orde van de dag is. Artaud's teleurstelling en desillusie in de Europese cultuur dreef hem naar Mexico, om andere vormen van cultuur en civilisatie te ontdekken, maar kwam gedesillusioneerd terug. Het was ook één van mijn drijfveren, naast het zoeken naar avontuur en zingeving. Vanuit het blauwe huis van Lourdes bezocht ik het blauwe huis van Frida Kahlo, de plaats waar de schilderes woonde en het toneel was van het John Dewey comité in de zaak Trotski en de Moskouer processen. Trotski schreef in zijn testament *"Het leven is mooi, laat toekomstige generaties het zuiveren van al het kwaad en onderdrukking."* Hij was zeker een optimist wat betreft zijn mensbeeld en de wereldrevolutie. De vraag is hoe de loop van de geschiedenis gegaan zou zijn als hij niet voortijdig door het noodlot getroffen zou zijn, de verloren machtsstrijd met Stalin, zijn ballingschap zonder visa, en het dramatisch einde dat verfilmd werd met o.a. Richard Burton. Het leven van Frida is verfilmd in 2002 door Julie Taymor, met in de hoofdrol Salma Hayek, een actrice die geen goedkeuring kon verdragen van Lourdes, teveel Hollywood kapsones.

Mijn insteek in deze fragmenten en mini-essays is om de intellectuele coördinaten van mijn filosofische reis te beschrijven, niet mijn relatie met Lourdes. Ik heb haar posters ontdekt op de posterpage van René Wanner[2] en zocht

contact met haar wat resulteerde in een uitnodiging om naar Mexico te komen. Ik herinner me Lourdes vooral als een praatgrage vrouw met behoorlijk wat Engels in huis op de momenten waarop we koffie dronken bij El Jarocho, we samen de piramide van de Zon beklommen, onze autoritten door Mexico-Stad, en 's nachts op het strand van Tecolutla naar de volle maan keken.
David Lida heeft in zijn boek *First Stop in the New World* een panorama geschetst van de straten van Mexico City in de 21ste eeuw. Wat mij vooral opviel was het contrast met Europese steden, de rommeligheid die ook zo zijn charmes heeft, het wassen van de auto's met vochtige lappen om water te besparen, de vuurspuwers en de jonge bedelaars, de bewapende beveiliging voor elk bankgebouw. Bij helder weer kon je de vulkaan Popacatepetl *'Popo'* zien in de verte. Holanda ijsjes, posters en billboards zover het oog reikt, groene kevers, vooral berucht om de kidnappingen. We bezochten een openlucht-tentoonstelling *Earth from Above* op Paseo de la Reforma met luchtfoto's van Yann Arthus-Bertrand. Lourdes mocht een designprijs in ontvangst nemen in het Bellas Artes, we bekeken de *frescos* van Diego Rivera in het gebouw. Jean-Marie Gustave Le Clézio heeft in zijn boek *Diego en Frida* de geschiedenis van het legendarisch paar beschreven, de lelijke kikker en de duif. Het verhaal is bekend, de beroemde frescoschilder, revolutionair en vrouwen-verleider Rivera en Frida die door een gruwelijk ongeluk tot een levenlang lijden werd veroordeeld. Een liefdesgeschiedenis, die onverbrekelijk verbonden is met het geloof in de revolutie, leeft vandaag nog voort in deze stad met al zijn markten, mensen en geuren. Hier is de reis, hier is de revolutie.